

**CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR GREFYDD,
GWERTHOEDD A MOESEG (CYS)**

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 17 Gorffennaf 2024

PRESENNOL: Cynghorydd Dylan Rees (Cadeirydd - ar gyfer y cyfarfod hwn yn unig)
Cynghorydd Gwilym Jones (Is-gadeirydd - ar gyfer y cyfarfod hwn yn unig)

Yr Enwadau Crefyddol

Mrs Elaine Green (Yr Eglwys Bresbyteriaid yng Nghymru)
Mr Edward Morus Jones (Undeb yr Annibynwyr Cymraeg)
Mrs Collette Owens (Yr Eglwys Gatholig)
Y Parch. Deborah Stammers (Undeb Bedyddwyr Cymru)

Cynrychiolwyr Athrawon

Mrs Mefys Jones-Edwards (Ysgol Syr Thomas Jones, Amlwch)
Mr Owain Roberts (Ysgol Cybi)

Aelod Cyfetholedig

Mr Rheinallt Thomas

Aelodau Eraill

Sarah Kingman (Cymdeithas Dyneiddwyr)

WRTH LAW: Mr Owen T Davies (Uwch Reolwr Cynradd, Addysg) (Clerc i'r CYSAG)
Mr Phil Lord (Cynghorydd AG Annibynnol)
Mrs Shirley Cooke (Swyddog Pwyllgor)

YMDDIHEURIADAU: Cynghorydd Non Dafydd (Cadeirydd)
Cynghorydd Arfon Wyn (Is-gadeirydd)
Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc

**HEFYD YN
BRESENNOL:** Mr Christopher Owens (WJEC) (ar gyfer Eitem 8)
Dr Gareth Evans-Jones (Canolfan Genedlaethol Addysg Grefyddol Cymru) (ar gyfer Eitem 5)
Nia Elain Roberts (Swyddog Ymgysylltu Ysgolion - Esgobaeth Bangor) (ar gyfer Eitem 6)

Yn absenoldeb y Cadeirydd a'r Is-Gadeirydd, etholwyd y Cynghorydd Dylan Rees yn Gadeirydd ar gyfer y cyfarfod heddiw ac etholwyd y Cynghorydd Gwilym Jones yn Is-Gadeirydd.

1. DATGAN DIDDORDEB

Ni dderbyniwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

2. COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion drafft y cyfarfod CYS blaenorol a gynhaliwyd ar 21 Chwefror 2024 a chadarnhawyd eu bod yn gywir.

Materion yn codi o'r cofnodion: -

- Nodwyd cywiriad yn eitem 5 o'r cofnodion Saesneg, a ddylai fod wedi nodi 'Cyfaill Eglwysi Digiyaill'.
- Cadarnhawyd bod taith ddysgu nesaf y Cyngor Ymgynghorol Sefydlog (CYS) i Ysgol Gyfun Llangefni, Llangefni, Bydd yn digwydd yn y flwyddyn newydd.
- Gan gyfeirio at brosiect y CYS ar leoliadau crefyddol ac ysbrydol ar Ynys Môn, cadarnhawyd bod y Tîm Archifau wedi dechrau ar y gwaith o gasglu adnoddau ar gyfer ysgolion.
- Cadarnhawyd y bydd Adroddiad Blynyddol drafft y CYS yn cael ei gyflwyno i gyfarfod nesaf y CYS.

3. CYMDEITHAS CYSAGau CYMRU (CCYSAGauC)

Cyflwynwyd cofnodion drafft cyfarfod CCYSAGauC a gynhaliwyd yn rhithwir ar 5 Mawrth 2024 er gwybodaeth a chawsant eu nodi.

Dywedodd aelod cyfetholedig y CYS ei fod wedi mynychu Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol (CCB) CYSAGauC ar 13 Mehefin 2024, a rhoddodd y wybodaeth ddiweddaraf am yr eitemau a drafodwyd ar yr agenda yn y cyfarfod.

Nodwyd bod angen talu ffi tanysgrifiad flynyddol CCYSAGauC. Mae'n dal i fod yn £495.00.

Dywedodd yr Ymgynghorydd AG Annibynnol, gan fod CYS Ynys Môn yn tanysgrifio i CCYSAGauC, fod hawl gan ysgolion Ynys Môn i gael mynediad at adnoddau ar wefan CCYSAGauC trwy gyfrineiriau penodol, a fydd yn cael eu rhannu i'r ysgolion.

PENDERFYNWYD bod yr Uwch Reolwr Cynradd yn cytuno i dalu ffi tanysgrifio flynyddol CCYSAGauC, sef £495.00 am aelodaeth eleni.

4. LLEOLIADAU CREFYDDOL AC YSBRYDOL AR YNYS MÔN

Dywedodd yr Uwch Reolwr Cynradd y bydd adnoddau a baratowyd gan y Tîm Archifau ar leoliadau crefyddol ac ysbrydol ar gael ar ffurf ddigidol i ysgolion. Bydd ysgolion yn gallu dewis gwybodaeth yn ôl y meysydd pwnc yn eu cwricwlwm.

Y tymor nesaf, bydd y Tîm Archifau yn cyflwyno gwybodaeth ac arteffactau sy'n ymwneud â Sant Seiriol, gyda chysylltiadau â lleoliadau hanesyddol ac eglwysi penodol yn ardal De-ddwyrain Ynys Môn, a fydd hefyd yn cael eu rhannu gyda'r CYS.

PENDERFYNWYD nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd.

5. CANOLFAN GENEDLAETHOL ADDYSG GREFYDDOL CYMRU

Oherwydd problemau technegol yn ystod y cyfarfod, bydd yr eitem hon yn cael ei haildrefnu.

PENDERFYNWYD gwahodd Dr Gareth Evans-Jones i fynychu cyfarfod nesaf y CYS i roi trosolwg o waith y Ganolfan Addysg Grefyddol.

6. ESGOBAETH BANGOR

Cafwyd cyflwyniad gan Nia Edwards o Esgobaeth Bangor ar Brosiect Llan, sy'n rhan o Brosiect Pererindod yr Eglwys yng Nghymru. Dywedodd fod pererindodau, adnoddau Cymraeg a mentrau cymunedol yn cael eu datblygu, e.e. cerdded llwybrau ysbrydol ac archwilio eglwysi. Dywedodd y bydd yr Eglwys yn lansio dwy wefan newydd yn fuan, h.y. <https://pererin.com/cy/>, a gwefan newydd ar gyfer ysgolion, www.pererinschools.cymru.

Nodwyd bod llwybr pererindod Cadfan yng Ngwynedd bron â chael ei gwblhau ac y bydd yn cael ei lansio ym mis Medi. Bydd yr Esgobaeth yn dechrau gweithio ar deithiau cerdded Sant Cybi a Sant Seiriol ar Ynys Môn yng Ngwanwyn 2025. Bydd y cynllun o fudd i bob ysgol ar Ynys Môn yn sgil ymweliadau gan ysgolion, gweithdai a pheccynnau gwybodaeth i hyrwyddo gwaith yr Eglwys a phwysigrwydd Cristnogaeth yng nghyd-destun hanes lleol. Mae ffilm hefyd yn cael ei chynhyrchu, a fydd yn cael ei lansio mewn ysgolion.

Bydd cymorth cynllunio ar gael i athrawon ac ysgolion er mwyn edrych ar themâu a'r cwestiynau o bwys i sicrhau bod tasgau'n cyd-fynd â'r Cwricwlwm newydd i Gymru. Nodwyd bod y camau cynnydd yn cynnwys datblygu pererindodau lleol ar gyfer ysgolion ac ymweliadau pellach ag ysgolion uwchradd.

PENDERFYNWYD: -

- **Nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd.**
- **Bod y Prif Uwch Reolwr yn dosbarthu copïau o gyflwyniad y Prosiect Pererinion i'r CYS.**

7. DADANSODDIAD O ADRODDIADAU ESTYN MÔN

Rhoddodd yr Ymgynghorydd Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg Annibynnol grynodedb o adroddiadau Estyn Môn a gyhoeddwyd rhwng Ebrill 2023 a Mai 2024, a dadansoddodd egwyddorion ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol yn ei adroddiad.

Nodwyd bod sylwadau ar addoli ar y cyd, datblygiad ysbrydol a hyd yn oed crefydd, gwerthoedd a moeseg yn gyfyngedig mewn adroddiadau Estyn. Fodd bynnag, mae'n ofynnol i Estyn adrodd ar ysgolion nad ydynt yn cwrdd â'r gofynion, ac mewn achosion o'r fath bydd yn rhoi sylwadau ar ddatblygiad ysbrydol, yn aml o ran darpariaeth addoli ar y cyd.

Dywedodd yr Ymgynghorydd Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg Annibynnol y bydd Estyn yn defnyddio Fframwaith Arolygu newydd o fis Medi 2024. O dan y system newydd, bydd ysgolion yn cael eu dewis ar hap, a gallai arolwg gael ei gynnal fwy nag unwaith y flwyddyn, neu ddim o gwbl.

Y 5 pennawd presennol ar gyfer arolygiadau gyda newid i'r 3 phennawd canlynol o dan y Fframwaith newydd: -

- Lles ac agweddau tuag at ddysgu;
- Profiadau dysgu ac addysgu;
- Gofal, cefnogaeth ac arweiniad.

Nodwyd bod un ysgol wedi cael ei harolygu fel peilot o dan y Fframwaith Arolygu newydd, ac mae crynodeb o'r sylwadau wedi'u cynnwys yn yr adroddiad.

Ni chodwyd unrhyw bryderon am yr ysgolion a arolygwyd.

PENDERFYNWYD nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd.

8. DIWEDDARIAD GAN CBAC AR Y CYMHWYSTER ASTUDIAETHAU CREFYDDOL NEWYDD

Dywedodd Mr Christopher Owen, CBAC fod y meini prawf ar gyfer y cymhwyster Astudiaethau Crefyddol newydd wedi dod i law gan Gymwysterau Cymru, a'i fod ar hyn o bryd yn y cam datblygu.

Bydd y cymhwyster newydd yn cynnwys dau bapur arholiad a dau asesiad di-arholiad (NEAs). Mae'r NEAs yn cael eu gyflwyno ar draws yr holl bynciau Dyniaethau, a disgwylir y bydd y manylebau terfynol ar gyfer Hanes, Daearyddiaeth ac Astudiaethau Crefyddol yn cael eu cyhoeddi ddiwedd mis Medi. Bydd Deunyddiau Asesu Enghreifftiol (SAMs) yn dilyn, a fydd yn cynnwys deunyddiau cymorth ar gyfer y ddau NEA newydd.

Ym mis Ionawr/Chwefror 2025, bydd canllawiau manwl ar gyfer athrawon yn cael eu llunio ochr yn ochr â'r fanyleb, a fydd yn cael ei ryddhau ym mis Medi 2024, flwyddyn cyn i athrawon ei haddysgu am y tro cyntaf ym mis Medi 2025.

Bydd adnoddau ar gael ar wefan CBAC i gefnogi athrawon i addysgu'r cymhwyster newydd. Bydd rhai agweddau o'r cwrs TGAU y bydd athrawon yn gyfarwydd â nhw, yn ogystal â deunydd newydd.

Rhwng mis Chwefror a mis Mawrth 2025, bydd 12 digwyddiad yn cael eu cynnal ledled Cymru, lle bydd athrawon arbenigol yn bresennol i gefnogi athrawon AG a darparu arweiniad ar y fanyleb newydd, yn gynnar yn y camau paratoi.

PENDERFYNWYD nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd.

9. DIWEDDARIAD GAN Y CYFARWYDDWR

Ni thrafodwyd yr eitem hon.

10. UNRHYW FATER ARALL

- Dywedodd y Prif Uwch Reolwr ei fod ar hyn o bryd yn gweithio ar Adroddiad Blynyddol drafft y CYSAG, a fydd yn cael ei gyflwyno i'r cyfarfod CYS nesaf.

PENDERFYNWYD cyflwyno Adroddiad Blynyddol drafft y CYS i'r cyfarfod nesaf ar 17 Hydref 2024.

- Pwysleisiodd y Cadeirydd fod 2 sedd wag ar y CYS ar hyn o bryd ar gyfer aelodau o'r Cyngor Sir.

PENDERFYNWYD bod yr Uwch Reolwr Cynradd yn cysylltu â Phennaeth Democratiaeth i ofyn i 2 aelod newydd gael eu penodi i lenwi'r ddwy sedd wag ar y CYS.

11. CYFARFOD NESAF

Nodwyd y bydd cyfarfod nesaf y CYS yn cael ei gynnal ddydd lau, 17 Hydref 2024 am 2:00 pm.

Daeth y cyfarfod i ben am 3:15 pm

**CYNGHORYDD DYLAN REES
CADEIRYDD**